

اصول فقه

آموزشی-کاربردی (۱)

(مباحث الاطعمه غایم)

دکتر مرتضی براتی

سرشناسه	: براتی، مرتضی، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: اصول فقه: آموزشی- کاربردی (۱) (مباحث الفاظ و مفاهیم)/مؤلف مرتضی براتی.
مشخصات نشر	: تهران: فکر سازان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص.
شابک	: 978-600-7560-43-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: اصول فقه
موضوع	: Islamic law -- Interpretation and construction
رده بندی دنگره	: BP ۱۳۹۵۱۵۵ الف ۳۷/ب
رده بندی دیویی	: ۳۱/۲۹۷
شماره کتابشناسی مؤسسه	: ۴۴۰۰۸۰۱۰

ناشر: انتشارات، فکرسازان

نام راجع: اصول فقه

مؤلف: دکتر مرتضی براتی

تعداد صفحات: ۲۲۱ صفحه

قطع: وزیری

سال انتشار: ۱۳۹۵

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۵۶۰-۴۳-۳

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان شهید وحید نظری،

کوچه شهید قدیری، پلاک ۲۲، واحد ۴

تلفن: ۶۶۴۸۹۲۹۶ - ۰۲۱-۶۶۹۶۰۷۶۰

فهرست مطالب

۱۹	بخش اول: وضع و استعمال الفاظ
۲۰	اهمیت و ضرورت بحث از الفاظ در اصول
۲۱	تحلیل دستگاه زبان
۲۳	فصل اول: وضع و دلالت الفاظ
۲۳	چیستی وضع
۲۳	ارکان وضع
۲۴	کیستی واضع
۲۴	چیستی دلالت
۲۴	اقسام دلالت
۲۵	دلالات اعتباری لفظ
۲۵	اقسام وضع
۲۷	اقسام وضع به اعتبار معنی
۲۷	اقسام لفظ از نظر معنا
۲۹	اقسام لفظ منقول
۳۰	فصل دوم: حقیقت و مجاز
۳۰	چیستی حقیقت
۳۰	چیستی مجاز
۳۱	حقیقت و مجاز در قانون
۳۱	اقسام حقیقت
۳۲	اجتماع و تعارض حقیقتها
۳۳	تعارض حقیقت شرعی و حقیقت لغوی
۳۳	احکام تأسیسی و احکام امضایی
۳۴	شرایط صحت استعمال مجازی
۳۴	الف) علاقه و مناسبت
۳۶	ب. قرینه
۳۶	اقسام قرینه
۳۷	اقسام قرینه صارفه

۳۷	علامت‌های حقیقت
۳۷	الف) تصریح واضح یا لغت شناس
۳۸	ب- تبادر
۳۸	ج. صحت حمل
۳۹	د) اطراد
۳۹	اصول لفظیه
۳۹	الف) شک در وضع لفظ برای معنایی از معانی
۳۹	ب شک در مراد متکلم
۴۰	۱. اصالة الحقيقة
۴۰	۲. اصالة "وم"
۴۱	۳. اه لة الاداء
۴۲	۴- اصل عدم خبر
۴۲	۵. اصالة الظهور
۴۳	۶. اصل عدم نقل
۴۳	۷. اصل عدم اشتراك
۴۳	دلیل حجیت اصول لفظیه
۴۳	صحیح و اعم
۴۵	فصل سوم: مشتق
۴۵	چیستی مشتق
۴۵	تمایز مشتق در علم اصول و علم نحو
۴۶	ویژگی‌های مشتق اصولی
۴۶	نزاع اصولیون در مشتق
۴۷	بحث اصولیون در مورد حقیقت یا مجاز بودن استعمال مشتق
۴۹	نمره عملی بحث مشتق
۵۰	چکیده
۵۴	خودآزمایی تشریحی
۵۵	خودآزمایی تستی
۵۹	بخش دوم: اوامر
۶۱	تحلیل معناشناسانه مفهوم امر
۶۱	۱. بررسی لغوی "امر"

۶۲	۲. بررسی اصطلاحی "امر"
۶۳	۳. شیوه‌ها و الفاظ امر کردن
۶۴	دلالات امر
۶۴	(الف) دلالت امر بر وجوب یا استحباب
۶۵	(ب) دلالت امر بر فوریت یا تراخی
۶۵	فوریت یا تراخی امر در قوانین موضوعه
۶۵	(ج) دلالت امر بر مره یا تکرار
۶۶	دلالات امر بر مره یا تکرار در قوانین موضوعه
۶۶	(د) امر بعد از حظر و منع
۶۷	فصل دوم: اقسام حکم شرعی
۶۷	اول: حکم واقعی و حکم ظاهری
۶۷	الف- چستی حکم واقعی
۶۸	اقسام حکم واقعی
۶۹	ب- چستی حکم ظاهری
۶۹	دوم: حکم تکلیفی و حکم نهی
۶۹	چستی حکم تکلیفی
۶۹	اقسام حکم تکلیفی
۷۰	۱. حکم تکلیفی الزامی
۷۰	۲. حکم تکلیفی ترخیصی
۷۱	احکام تکلیفیه در علم حقوق
۷۱	چستی حکم وضعی
۷۲	اقسام واجب
۷۲	۱. واجب عینی و واجب کفایی
۷۳	تفاوت‌های واجب عینی و واجب کفایی
۷۳	۲. واجب تعیینی و واجب تخییری
۷۵	۳. واجب توصلی و واجب تعبدی
۷۷	۴. واجب مطلق و واجب مشروط
۷۸	۵. واجب معلق و واجب منجز
۷۹	۶. واجب موقت و واجب غیر موقت
۷۹	الف) واجب موقت
۸۰	اقسام واجب موقت

۸۰	ب) واجب غیر موقت
۸۱	اقسام واجب غیر موقت
۸۲	فصل سوم: نواهی
۸۲	چیستی نهی
۸۲	شیوه‌های نهی
۸۳	الف) لفظ نهی
۸۳	ب) صیغه نهی
۸۳	ج) - ملات خبری منفی
۸۳	د) - ملات خبری مثبت
۸۴	ح) مجازات
۸۴	تفاوت امر و نهی
۸۴	مطلوبیت در نهی
۸۶	ظهور صیغه نهی در نواهی
۸۶	۱- نهی در عبادات
۸۷	۲- نهی در معاملات
۸۸	اقسام نهی در معاملات
۸۸	الف) نهی مولوی و نهی ارشادی
۸۸	ب) نهی از سبب و نهی از مسبب
۹۱	اجتماعی امر و نهی
۹۲	چکیده
۹۸	خودآزمایی تشریحی
۹۹	خودآزمایی تستی
۱۰۳	بخش سوم: مفاهیم
۱۰۵	فصل اول: تحلیل معناشناسانه مفهوم و مصداق
۱۰۵	۱. چیستی مفهوم
۱۰۵	الف) مدلول یا معنا
۱۰۶	ب- ذهن یا ذهنی
۱۰۶	ج) معنای غیرمستقیم و دلالت التزامی
۱۰۷	حجیت مفهوم
۱۰۷	۲. چیستی منطوق

۱۰۷		اقسام منطوق
۱۰۸		اقسام منطوق غیر صریح
۱۰۹		ملاک دلالت اقتضا
۱۱۰		فصل دوم: اقسام مفهوم
۱۱۰		الف) مفهوم موافق
۱۱۰		اقسام مفهوم موافق
۱۱۱		۱- مفهوم موافق مساوی
۱۱۱		۲- مفهوم موافق اولویت
۱۱۱		ب) مفهوم مخالف
۱۱۲		حجج مفهوم موافق
۱۱۲		اقسام مفهوم مخالف
۱۱۲		مفهوم شرط
۱۱۲		الف) شرط در ان
۱۱۳		ب) شرط در علم نحو
۱۱۳		ج- مفهوم و ماهیت حقوق شرط
۱۱۳		د) شرط در علم اصول
۱۱۴		مفهوم جمله شرطیه
۱۱۵		شرایط دلالت جمله شرطیه بر مفهوم
۱۱۵		تعدد جملات شرطیه
۱۱۶		تداخل اسباب و مسببات
۱۱۶		مفهوم وصف (= قید)
۱۱۷		اقسام وصف (= قید)
۱۱۷		الف) وصف احترازی
۱۱۷		ب) توضیحی
۱۱۸		اقسام وصف توضیحی
۱۱۸		الف: توضیحی غالبی
۱۱۸		ب) توضیحی صرف
۱۱۹		۳- مفهوم غایت
۱۱۹		چیستی غایت
۱۱۹		دلالت غایت بر مفهوم
۱۲۰		غایت در معنی (غایت در منطوق یا مفهوم؟)

۱۲۲	مفهوم حصر
۱۲۲	۴- معنی حصر
۱۲۲	الف) معنای خاص حصر
۱۲۳	ب) معنای عام حصر
۱۲۳	دلالت حصر بر مفهوم
۱۲۳	کلمه
۱۲۳	ات حصر در عربی
۱۲۳	الف) «ال»
۱۲۴	ب) «اتما»
۱۲۴	ج) «ال اشرا به»
۱۲۴	کلمات حصر در فارسی
۱۲۶	۵- مفهوم عدد
۱۲۶	دلالت مفهوم
۱۲۶	الف) عدد حصری
۱۲۷	ب) عدد تمثیلی
۱۲۸	ج) عدد غایی
۱۲۸	۶- مفهوم لقب
۱۲۸	معنای لقب
۱۲۸	دلالت مفهوم لقب
۱۳۰	چکیده
۱۳۱	سالبه به انتفاء موضوع
۱۳۲	مفهوم وصف
۱۳۲	مفهوم غایت
۱۳۳	مفهوم حصر
۱۳۳	مفهوم عدد
۱۳۳	مفهوم لقب
۱۳۴	خودآزمایی تشریحی
۱۳۵	خودآزمایی تستی
۱۳۹	بخش چهارم: عام و خاص
۱۴۱	فصل اول: چیستی عام و خاص

۱۴۱	تعریف لفظی عام و خاص
۱۴۱	تعریف اصطلاحی عام و خاص
۱۴۲	حالات عام
۱۴۲	الف) الفاظ عموم ایجابی
۱۴۳	ب) الفاظ عموم سلبی
۱۴۴	تعریف اصطلاحی خاص
۱۴۴	اقسام عام
۱۴۵	۱. عام استغراقی (= افرادی، مضمولی، استيعابی)
۱۴۵	۲. عام مجموعی
۱۴۷	۳. عام بدلی
۱۴۸	فصل دوم: تخصیص و مخصص
۱۴۸	چیستی تخصیص
۱۴۹	چیستی مخصص
۱۴۹	تفاوت‌های خاص و مخصص
۱۵۰	اقسام مخصص
۱۵۰	۱- مخصص لفظی
۱۵۲	۲- مخصص غیرلفظی (= لثی)
۱۵۳	فصل سوم: مخصص مجمل و مخصص مبین
۱۵۳	مخصص مبین
۱۵۳	مخصص مجمل
۱۵۴	شبهه مفهومی و شبهه مصداقیه
۱۵۴	اقسام شبهه مفهومیه
۱۵۴	۱. دوران بین متباینین
۱۵۵	۲. دوران بین اقل و اکثر
۱۵۵	اثر اجمال مخصص در اعتبار عام
۱۵۵	۱. اثر اجمال مخصص در شبهه مصداقیه
۱۵۶	اول) اثر اجمال مخصص متصل در شبهه مصداقیه
۱۵۷	دوم) اثر اجمال مخصص منفصل در شبهه مصداقیه
۱۵۷	۲- اثر اجمال مخصص در شبهه مفهومیه
۱۶۰	حجیت عام مخصص در باقی
۱۶۱	تمسک به عام در شبهه مصداقیه عام

- ۱۶۱..... تمسک به عام در شبهه مصداقیه مختص
- ۱۶۱..... عمل به عام قبل از جستجوی از مختص
- ۱۶۲..... الف) جستجوی از مختص متصل
- ۱۶۳..... ب) جستجوی مختص منفصل
- ۱۶۳..... اول: کلام در معرض تخصیص
- ۱۶۳..... دوم: کلام در معرض غیر تخصیص
- ۱۶۳..... میزان جستجو از مختص
- ۱۶۴..... مختص پس از چند عام
- ۱۶۵..... حصص اکثر
- ۱۶۵..... تخصیص عام به مفهوم
- ۱۶۶..... الف) حصص عام با مفهوم موافق
- ۱۶۶..... ب) تخصیص عام با مفهوم مخالف
- ۱۶۷..... تخصیص عام با مفهوم مخالف در حقوق
- ۱۶۸..... تخصیص قرآن
- ۱۶۸..... الف) تخصیص قرآن با آن
- ۱۶۸..... ب) تخصیص قرآن با سنت
- ۱۷۰..... فصل چهارم: نسخ و تخصیص
- ۱۷۰..... چیستی نسخ
- ۱۷۱..... نسخ و ابطال قانون
- ۱۷۱..... اقسام نسخ
- ۱۷۱..... ۱- نسخ کلی و نسخ جزئی
- ۱۷۲..... ۲- نسخ صریح و نسخ ضمنی
- ۱۷۲..... نسخ صریح
- ۱۷۲..... نسخ ضمنی
- ۱۷۳..... تفاوت نسخ و تخصیص
- ۱۷۳..... الف) اثر نسخ ناظر به آینده است
- ۱۷۳..... ب) نسخ فقط با قانون دیگر صورت می‌پذیرد
- ۱۷۴..... ج) ناسخ مؤخر از منسوخ است
- ۱۷۴..... د) تخصیص جنبه اعلامی دارد
- ۱۷۴..... ح) تخصیص جمع ولی نسخ رفع است
- ۱۷۴..... و) اصل عدم نسخ است

۱۷۴	حالات عام و خاص متعارض
۱۷۵	حالت اول: معلوم التاريخ بودن عام و خاص
۱۷۵	الف) همزمان بودن عام و خاص
۱۷۶	ب) تقدم عام و تأخر خاص
۱۷۷	ج) تقدم خاص و تأخر عام
۱۷۷	حالت دوم: معلوم التاريخ بودن یکی از عام و خاص
۱۷۷	حالت سوم: مجهول التاريخ بودن عام و خاص
۱۷۹	چکیده
۱۸۵	خودآزمایی تشریحی
۱۸۷	خودآزمایی تستی
۱۹۳	بخش پنجم: مطلق و مقید و مبمل، مبین
۱۹۵	فصل اول: چیستی مطلق و مقید
۱۹۵	مطلق و مقید در لغت
۱۹۵	مطلق و مقید در اصطلاح
۱۹۷	حالت اول: مطلق و مقید هر دو مثبت
۱۹۸	حالت دوم: اختلاف مطلق و مقید در سبب و ایجاب
۱۹۸	عام و مطلق؛ تفاوت‌ها و شباهت‌ها
۱۹۹	الف) شباهت‌های عام و مطلق
۱۹۹	ب- تفاوت‌های عام و مطلق
۲۰۱	فصل دوم: مقدمات حکمت
۲۰۱	چیستی مقدمات حکمت
۲۰۲	شمار مقدمات حکمت
۲۰۲	۱. در مقام بیان بودن
۲۰۲	۲. فقدان قرینه عامه
۲۰۳	۳. امکان تقیید
۲۰۳	۴. نبود قدر متقین
۲۰۴	الف) قدر متقین خارجی
۲۰۴	ب) قدر متقین در مقام مخاطب
۲۰۵	۵. عدم انصراف
۲۰۵	منشأ انصراف

۲۰۵	الف) کثرت وجود مصادیق (= غلبه الوجود).....
۲۰۵	ب) کثرت استعمال.....
۲۰۶	حالات ادغام عام و مطلق.....
۲۰۷	فصل سوم: مجمل و مبین.....
۲۰۷	۱. تحلیل مجمل و مبین.....
۲۰۷	الف) چیستی مبین.....
۲۰۷	اقسام مبین.....
۲۰۷	نص و ظاهر.....
۲۰۸	۲. مبین بالذات و مبین بالعرض.....
۲۰۸	ب) چیستی مجمل.....
۲۰۸	اقسام مجمل.....
۲۰۹	موجبات و اسباب جمال.....
۲۱۰	الف) اشتراک لفظ.....
۲۱۰	ب) ابهام در ضمیر.....
۲۱۰	ج) ابهام در ساختار.....
۲۱۰	د) عدم رعایت قواعد نقطه گذاری.....
۲۱۱	فضیلت ابهام.....
۲۱۱	رفتار قانون نویسان.....
۲۱۲	تکلیف به مجمل.....
۲۱۳	چکیده.....
۲۱۶	خودآزمایی تشریحی.....
۲۱۷	خودآزمایی تستی.....
۲۲۱	کتابنامه.....
۲۲۱	الف) منابع فارسی.....
۲۲۲	ب - منابع عربی.....
۲۲۳	پاسخنامه.....

کتاب حاضر؛ جلد اول از مجموعه اصول فقه آموزشی - کاربردی است که به لطف الهی به زور طبع آراسته می‌شود. پیش از این جلد سوم آن منتشر شده بود. از مشخصه‌های این مجموعه می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. در پایان هر فصل چکیده‌ای جامع از مطالب، حتی الامکان به صورت نمودار، آورده شده تا حفظ مطالب آسان‌تر شود.
 ۲. در پایان هر فصل سئوالات تشریحی تنظیم شده تا دانشجویان نظام فکری و توانایی نگارشی خویش را بهتر ارزیابی کنند.
 ۳. طرح سئوالات تستی هم در پایان هر فصل به دانشجویان کمک می‌کند تا با دقت بیشتری خود را ارزیابی کنند.
 ۴. برای رسیدن به اهداف آموزشی و کاربردی، تلاش شده است با بیان مثال‌های حقوقی و فقهی متنوع و فراوان، کتاب از حالت تئوری صرف خارج شود.
 ۵. تلاش شده است که از بیان مفصل و حاشیه‌های فقهی و حقوقی که خارج از نیاز و اهداف آموزشی است، پرهیز شود.
 ۶. توجه به روان‌نویسی، در عین دقت و حفظ زبان فقهی و حقوقی، از دیگر ویژگی‌های این مجموعه است.
 ۷. هدف‌گذاری این مجموعه عرضه آموزش‌های علمی - کاربردی به دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد فقه و حقوق می‌باشد.
- باشد که این مجموعه برای دانشجویان و مشتاقان اصول فقه مفید واقع شود. از اساتید و صاحب‌نظران تمنا دارم نویسنده را از نظرها و پیشنهادهای خود محروم نکنند.

وآخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

مرتضی براتی، پاییز ۱۳۹۵